

GETAT UYGULAMALARINDA HUKUKİ YAKLAŞIM VE MALPRAKTİS

Tamer ISIR¹

Aysun BARANSEL ISIR²

Osman CELBİŞ³

Giriş

Geleneksel ve tamamlayıcı tıp (GETAT) uygulamaları, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tanımına göre; “Fiziksel ve ruhsal hastalıklardan korunma, bunlara tanı koyma, iyileştirme veya tedavi etmenin yanında sağlığın iyi sürdürülmesinde de kullanılan, farklı kültürlerle özgü teori, inanç ve tecrübelere dayalı-izahı yapılabilen veya yapılamayan – bilgi, beceri ve uygulamalar bütünüdür” şeklinde belirtilmiştir. Farklı ülkelerde doğal tıp, halk hekimliği, entegratif tıp, folklorik tıp, bütünsel (holistik) tıp, destekleyici tıp vb. adlandırmalar da mevcuttur. Ülkemizde “alternatif tıp” terimi uzun yıllar diğer tanımlarla benzer anlamda kullanılmış, ancak 2017 yılının ortalarında DSÖ, hem GETAT hem de konvansiyonel tıbbın politika, bilgi ve uygulama konusundaki bütünleştirici yaklaşımlarını kapsayacak şekilde “Bütüncül (İntegratif) Tıp” olarak yeniden adlandırılmış olup (Şahan, 2019) bugün yaygın olan kullanım, daha çok “geleneksel ve tamamlayıcı tıp” şeklindedir (Mollahaliloğlu, 2015).

1 Ph.D. Avukat. Ankara Serbest Avukat, tamerisir@yahoo.com ORCID iD: 0009-0001-4095-0065

2 Prof. Dr. Gaziantep Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Adli Tıp AD., aybaransel@yahoo.com, ORCID iD: 0000-0002-0550-3470

3 Prof. Dr. Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp AD., osman.celbis@inonu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-2360-6905

beklenemeyeceği, bu nedenle hekimin “izin verilen risk” çerçevesinde görevini yerine getirdiği tartışmasızdır. İzin verilen risk kavramı tıbbi literatürde “komplikasyon” olarak tanımlanmaktadır. Tek başına kusur olarak görülmez. Tıbbi malpraktis, Dünya Tabipler Birliği tarafından, “hekimin tedavi sırasında standart uygulamayı yapmaması, beceri eksikliği veya hastaya tedavi vermemesi ile oluşan zarar” şeklinde tanımlanmış olup, tıbbi bakım ve tedavi sırasında görülen komplikasyonların malpraktisten ayırt edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Mesleki hata anlamına gelen “Malpraktis” her meslek için geçerli olan bir kavramdır. Ancak hekimlerin mesleklerini sağlıklı yaşama hakkına ve dokunulmazlığına sahip insanlar üzerinde ifa etmeleri sebebiyle hekimlerin sorumluluğunun geniş olduğu ve mesleklerini ifa ederken diğer mesleklerden daha fazla dikkat ve özen ile yerine getirmeleri gerektiği aşikârdır.

Hekimin, sağlık ve tıp hukukuna ilişkin kuralları kusurlu olarak ihlal etmesi sebebiyle, idarî ve cezaî sorumluluğu ya da hastasına vermiş olduğu zararı tazmin etme yükümlülüğü anlamında özel hukuk (medeni hukuk) sorumluluğu karşımıza çıkmaktadır.

Hekimler hastalarının sağlığını düzeltmek için büyük bir çaba ile çalışmalarının yanı sıra, haksız suçlamalardan korunabilmek için, hukuksal açıdan görev, yetki ve sorumluluklarını da çok iyi bilmelidir. Tüm tıbbi girişimlerde olduğu gibi GETAT uygulamalarında da hukuka uygunluk şartları oluşmadan müdahalede bulunmamalıdır. Hastayla güvene dayalı ilişki kurmak, uygun biçimde aydınlatılmış onam almak, mesleki gizliliği korumak, kayıtlara özen göstermek ve uygulanan tıbbi girişimlerin bilimsel dayanağından emin olmak, hata ve zarar oluşumunu önlemek için hekimin üzerine düşen sorumluluklardır.

KAYNAKLAR

1. Abdulkader, AM., Ghawi, AM., Alaama, M., Awang, M., Merzouk. A. Leech therapeutic applications. *Indian Journal of Pharmaceutical Sciences* 75(2):127–137 (2013).
2. AMTA. 2005. What is Musictherapy? Erişim Tarihi : 03 Mart 2023 (<https://www.musictherapy.org/about/musictherapy/>).
3. Assendelft, Willem JJ., Bouter, Lex M., Knipschild, Paul G. Complications of spinal manipulation: A comprehensive review of the literature. *Journal of Family Practice* 42(5):475–480 (1996).
4. Babuççu, O. Ozon Terapi: Mit Ve Gerçek. *Türk Plastik, Rekonstruktif ve Estetik Cerrahi Dergisi* 19(3):105–112 (2011).
5. Tony Y.Chon, Lee, Mark C. Acupuncture. *Mayo Clinic Proceedings* 88(10):1141–1146 (2013).

6. Cicconi, M., Mangiulli, T., Bolino, G. Onset of complications following cervical manipulation due to malpractice in osteopathic treatment: A case report. *Medicine, Science and the Law* 54(4):230–233 (2014) doi: 10.1177/0025802413513451.
7. De Smet, Peter AGM. Health Risks of Herbal Remedies. *Drug Safety* 13(2):81–93 (1995) doi: 10.2165/00002018-199513020-00003.
8. Demirel, B. Hekimin Yasal Sorumlulukları. *Gazi Tıp Dergisi*, 16 (3): 99-106 (2005).
9. Distel, Laura M., Best, Thomas M. Prolotherapy: a clinical review of its role in treating chronic musculoskeletal pain. *PM & R : the journal of injury, function, and rehabilitation* 3(6 Suppl 1):78–81 (2011). doi: 10.1016/j.pmrj.2011.04.003.
10. Durusoy, Ç., Ulusal, G. Dermatolojide Bitkisel Tedavi-Fitoterapi. *Türk Dermatoloji Dergisi* 1(1):47–50 (2007).
11. Embong, Nurul H., Soh, Yee C., Ming, Long C., Wong, Tin W. Revisiting reflexology: Concept, evidence, current practice, and practitioner training. *Journal of Traditional and Complementary Medicine* 5(4):197–206 (2015). doi: 10.1016/j.jtcme.2015.08.008.
12. Ernst, E. Acupuncture – A critical analysis. *Journal of Internal Medicine* 259(2):125–137 (2006).
13. Ernst, E. Chiropractic: A Critical Evaluation. *Journal of Pain and Symptom Management* 35(5):544–562 (2008) doi: 10.1016/j.jpainsymman.2007.07.004.
14. Foster, Monique A., Grigg, C., Hagon, J., Batson, Paige A., Kim, J., Choi, M., Moorman, A., Dean, C. Investigation of Hepatitis C Virus Transmission Associated with Injection Therapy for Chronic Pain — California, 2015. *Morbidity and Mortality Weekly Report* 65(21):547–549 (2016).
15. Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları Yönetmeliği, Yayınlandığı Resmi Gazete : Tarih: 27/10/2014 Sayı: 29158.
16. Gottrup, F., Jørgensen, B. Maggot debridement: an alternative method for debridement. *Epilasty* 11:e33 (2011).
17. Guillaud, A., Darbois, N., Monvoisin, R., Pinsault, N. Reliability of diagnosis and clinical efficacy of visceral osteopathy: A systematic review. *BMC Complementary and Alternative Medicine* 18(1):1–12 (2018) doi: 10.1186/s12906-018-2098-8.
18. Kızırlarlan, H. Hekim ve Özel Hastanelerin Cezai Sorumlulukları. *TAAD* 11 (41): 187-212 (2020).
19. Kim, KH., Kim, TH., Hwangbo, M., Yang, GY. Anaemia and skin pigmentation after excessive cupping therapy by an unqualified therapist in Korea: A case report. *Acupuncture in Medicine* 30(3):227–228 (2012). doi: 10.1136/acupmed-2012-010185.
20. Kim, TH., Kim, KH., Choi, JY., Lee, MS. Adverse events related to cupping therapy in studies conducted in Korea: A systematic review. *European Journal of Integrative Medicine* 6(4):434–440 (2014).
21. Koç S. Adli Tıbbi Açıdan Malpraktis ve Hekim Sorumluluğu, *Toraks Cerrahisi Bülteni* 5(1): 14-22 (2014) doi:10.5152/tcb.2014.002
22. Koru, O. Tıbbi Müdahalenin Hukuka Uygunluğu: Endikasyon Şartı. *İNÜHFD* 12(2): 491-500 (2021).
23. Kumar, A., Naik, P., Jaishankar, HP., Kavitha, AP. Prolotherapy: A new hope for temporomandibular joint pain. *Indian Journal of Pain* 27(2):49 (2013) doi: 10.4103/0970-5333.119324.
24. Lee, HJ., Park, NH., Yun, HJ., Kim, S., Jo, DY. Cupping Therapy-induced Iron Deficiency Anemia in a Healthy Man. *American Journal of Medicine* 121(8):e5-6 (2008) doi: 10.1016/j.amjmed.2008.04.014.
25. MacPherson, H., Thomas, K., Walters, S., Fitter, M. The York acupuncture safety study: Prospective survey of 34 000 treatments by traditional acupuncturists. *British Medical Journal* 323(7311):486–487 (2001).

26. Mammucari, M., Maggiori, E., Russo, D., Giorgio, C., Ronconi, G., Ferrara, P.E., Canzona, F., Antonaci, L., Violo, B., Vellucci, R., Mediati, D.R., Migliore, A., Massafra, U., Bifarini, B., Gori, F., Carlo, MD., Brauneis, S., Paolucci, T., Rocchi, P., Cuguttu, A., Marzo, RD., Bompreszi, A., Santini, S., Giardini, M., Catizzone, AR., Troili, F., Dorato, D., Gallo, A., Guglielmo, C., Natoli, S. Mesotherapy: From Historical Notes to Scientific Evidence and Future Prospects. *Scientific World Journal* 2020:1-9 (2020) doi: 10.1155/2020/3542848.
27. Masslenikov, O., Kontorchikova, CN., Gribkova, IA. *Ozone Therapy In Practice: Health Manual*. Nizhny Novgorod, Russia: Ministry of Health Service of the Russian Federation (2008).
28. Ministry of Health Malaysia. *Health Technology Assessment – Report: Ozone therapy*. C. 110.06. Putrajaya (2005).
29. Mohamed El Sayed, S., Al-quliti, A.S., Mahmoud, HS., Baghdadi, H., Maria, RA., Nabo, MMH., Hefny, A. Therapeutic Benefits of Al-hijamah: in Light of Modern Medicine and Prophetic Medicine. *American Journal of Medical and Biological Research* 2(2):46–71 (2014). doi: 10.12691/ajmbr-2-2-3.
30. Mollahaliloğlu, S., Uğurlu FG., Kalaycı, MZ., Öztaş, D. 2015. Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamalarında Yeni Dönem. *Ankara Medical Journal* 15(2):102–5 (2015) doi: 10.17098/amj.44789.
31. Okumuş, M. Kupa Tedavisi ve Hacamat. *Ankara Medical Journal* 16(4):370–382 (2016) doi: 10.17098/amj.68279.
32. Özdemir, B., Şahin, İ., Kapucu, H., Celbiş, O., Karakoç, Y., Erdoğan, S., Onal, Y. How safe is the use of herbal weight-loss products sold over the Internet? *Human and Experimental Toxicology* 32(1):101–106 (2013) doi: 10.1177/0960327112436407.
33. Özdemir H. Hekimin Hukuki Sorumluluğu. *ERÜHFD* 11 (1): 33-81 (2016).
34. Özyıldız, A., Uçaner, BÇ. Bağımlılıkla Mücadelede Müzik Terapi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 12(63):576–587 (2019).
35. Plachouri, KM., Georgiou, S. Mesotherapy: Safety profile and management of complications. *Journal of Cosmetic Dermatology* 18(6):1601–1605 (2019) doi: 10.1111/jocd.13115.
36. Porshinsky, BS., Saha, S., Grossman, MD., Beery, PR., Stawicki, S. Clinical uses of the medicinal leech: A practical review. *Journal of Postgraduate Medicine* 57(1):65–71 (2011) doi: 10.4103/0022-3859.74297.
37. Qasim Ali Al-Rubaye, K. The Clinical and Histological Skin Changes After the Cupping Therapy (Al-Hijamah). *Journal of the Turkish Academy of Dermatology* 6(1):1–7 (2012) doi: 10.6003/jtad.1261a1.
38. Rabago, D., Best, TM., Beamsley, M., Patterson, J. A systematic review of prolotherapy for chronic musculoskeletal pain. *Clinical Journal of Sport Medicine* 15(5):376–380 (2005) doi: 10.1097/01.jsm.0000173268.05318.a4.
39. Reflexology Association of Canada. *Standards of Practice*. (2022). Erişim Tarihi: 02 Mart 2022 (<https://www.reflexologycanada.org/en/standards-of-practice/>).
40. Sezer, Ö. Türkiye’de Yeni Parlayan Bir İntegratif Tıp Yöntemi: Homeopati. *Eurasian Journal of Family Medicine* 4(1):1–6 (2015).
41. Sherman, RA. Maggot therapy takes us back to the future of wound care: New and improved maggot therapy for the 21st century. *Journal of Diabetes Science and Technology* 3(2):336–344 (2009) doi: 10.1177/193229680900300215.
42. Şahan, D., İlhan MN. Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları ve Halk Sağlığı Açısından Değerlendirilmesi. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi* 4(3):12-19 (2019).
43. Şahin, S. Geleneksel, Tamamlayıcı, Alternatif Tıp Uygulamalarına Genel Bir Bakış. *Türkiye Aile Hekimliği Dergisi* 21(4): 159-162 (2017).

44. Şenel, E., Demir, E. Bibliometric analysis of apitherapy in complementary medicine literature between 1980 and 2016. *Complementary Therapies in Clinical Practice* 31:47–52 (2018) doi: 10.1016/j.ctcp.2018.02.003.
45. Vazquez-Revuelta, P., Madrigal-Burgaleta, R. Death due to live bee acupuncture apitherapy. *Journal of Investigational Allergology and Clinical Immunology* 28(1):45–66 (2018) doi: 10.18176/jiaci.0202.
46. Vedamurthy, M. Mesotherapy. *Indian J Dermatol Venereol Leprol* 73(1):60–62 (2007) doi: 10.1201/9781315382364.
47. Vickers, A., Zollman, C. ABC of complementary medicine: Hypnosis and relaxation therapies. *British Medical Journal* 319(7221):1346–1349 (1999) doi: 10.1136/bmj.319.7221.1346.
48. Viebahn-Hänsler, R., Fernández, OSL., Fahmy, Z. Ozone in Medicine: The Low-Dose Ozone Concept-Guidelines and Treatment Strategies. *Ozone: Science and Engineering* 34(6):408–424 (2012) doi: 10.1080/01919512.2012.717847.
49. WHO. Benchmarks for training in traditional /complementary and alternative medicine: benchmarks for training in osteopathy. Geneva: WHO Press (2010).
50. World Health Organization. WHO Guidelines on Safety Monitoring of Herbal Medicines in Pharmacovigilance Systems. (2004).
51. Xu, S., Wang, L., Cooper, E., Zhang, M., Manheimer, E., Berman, B., Shen, X., Lao, L. Adverse events of acupuncture: A systematic review of case reports. *Evidence-based Complementary and Alternative Medicine* 2013(1):1-15 (2013).
52. Yıldırım, D., Baykal, D., Can, G. Evaluation of Evidence-Based Phytotherapy Applications. *Journal of Academic Research in Nursing* 6(3):571-576 (2020) doi: 10.5222/jaren.2020.20591.